

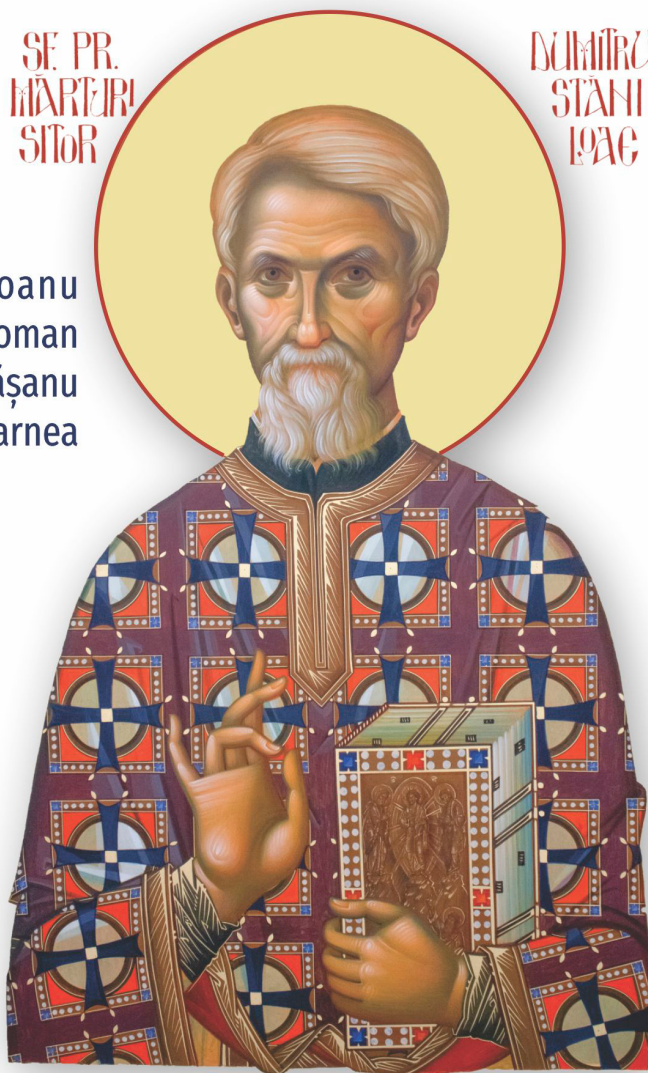
COLECȚIA
„DUMITRU
STĂNILOAE”
SYMPOSIUM 6

SE PR.
MĂRTURISITOR

DUMITRU
STĂNILOAE

editori

Pr. Paul-Cezar Hârlăoanu
Pr. Emilian-Iustinian Roman
Arhim. Hrisostom Rădășanu
Pr. Cristian-Alexandru Barnea

DUMITRU STĂNILOAE

PREOT – TEOLOG – MĂRTURISITOR

*Acta Simpozionului Internațional „Dumitru Stăniloae”
ediția a XII-a, Iași, 14-16 mai 2025*

editura
doxologia

Pr. Paul-Cezar Hârlăoanu, Pr. Emilian-Iustinian Roman,
Arhim. Hrisostom Rădășanu, Pr. Cristian-Alexandru Barnea
(editori)

DUMITRU STĂNILOAE:

PREOT – TEOLOG – MĂRTURISITOR

Acta Simpozionului Internațional „Dumitru Stăniloae”

ediția a XII-a, Iași, 14-16 mai 2025

Coordonatori serie:

Pr. conf. univ. dr. Pr. Paul-Cezar Hârlăoanu
Pr. conf. univ. dr. Emilian-Iustinian Roman
Pr. lect. univ. dr. Cristian-Alexandru Barnea

Referent lingvistic (limba engleză): Conf. univ. dr. Sorina Chiper

Redactor: Cristina Muraru

Corector: Cristi Reuș

Tehnoredactor: Alina Andrei

Design copertă: Ștefan Pintilie

Prepress: Leonard Lunguleac

Editura Doxologia, Cuza-Vodă 51, 700038, IAȘI

Tel.: +40 374704804

E-mail: editura@doxologia.ro

 Editura Doxologia

Responsabilitatea pentru conținutul articolelor aparține integral autorilor.

Comenzi:

<http://edituradoxologia.ro>

Email: comenzi@edituradoxologia.ro

Tel.: +40 724550463

© Doxologia, 2026

ISSN: 2821 – 6806

ISSN-L 2821 – 6806

ISBN 978-630-301-307-7

Pr. Paul-Cezar Hârlăoanu, Pr. Emilian-Iustinian Roman,
Arhim. Hrisostom Rădășanu, Pr. Cristian-Alexandru Barnea
(editori)

**DUMITRU STĂNILOAE:
PREOT – TEOLOG – MĂRTURISITOR**

Acta Simpozionului Internațional „Dumitru Stăniloae”
ediția a XII-a, Iași, 14-16 mai 2025

DOXOLOGIA
Iași, 2026

CUPRINS

Argument editorial	9
---------------------------------	----------

Sublimitatea preoției și îndatoririle preotului <i>(Sfântul Preot Mărturisitor Dumitru Stăniloae)</i>	13
---	-----------

The Play of the Word <i>(Fr. John Behr)</i>	30
---	-----------

Laudatio <i>(Arhim. conf. univ. dr. Nathanael Neacșu)</i>	43
---	-----------

Deschiderea oficială	55
Înaltpreasfințitul Părinte Teofan, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei	58
Prof. univ. dr. Liviu-George Maha	60
Moderator: Pr. conf. univ. dr. Paul-Cezar Hârlăoanu	

Dezbaterea publică: Mai este nevoie de teologie astăzi? <i>(Pr. Bogdan Tătaru-Cazaban, Cătălin-Valentin Raiu, Pr. Nicolae Dima)</i>	64
---	-----------

Conferința inaugurală I: Father Dumitru Stăniloae among the Fathers <i>(Fr. John Behr)</i>	95
--	-----------

I. „De pe dealurile bucuriilor în văile necazurilor”

Despre credință <i>(Horia Dumitru Ionescu)</i>	115
--	------------

Amintiri vii din viața și activitatea teologică a Sfântului Preot Mărturisitor Dumitru Stăniloae <i>(Prof. univ. dr. Vasile Cristescu)</i>	123
--	------------

II. „De pe dealurile bucuriilor în văile necazurilor”

Părintele Dumitru Stăniloae și traducerea *Filocaliei* grecești – între mărturisire și opresiune

(Pr. lect. univ. dr. Răzvan Perșa) 133

Dumitru Stăniloae și epoca sa. Câteva aspecte

(Dr. Adrian Nicolae Petcu) 153

Frumusețea Sfântului Dumitru Teologul

Dr. Costion Nicolescu 160

III. Ortodoxia ca mod de a fi

Sfântul Preot Mărturisitor Dumitru Stăniloae sau despre teologia cea îndumnezeitoare

(Pr. prof. univ. dr. Ioan C. Teșu) 221

Mission as Deification in Orthodoxy and the Rebuilding of Plausibility Structures Today. Perspectives from the Theology of Fr. Dumitru Stăniloae for the Mission of the Orthodox Church in the West

(Pr. dr. Dragoș Herescu) 233

Pledoarie pentru atenție. Reflecții filocalice contextuale

(Pr. lect. univ. dr. Cristian-Alexandru Barnea) 251

IV. Ortodoxia ca mod de a fi

Sf. Pr. Dumitru Stăniloae: Sfințenie în familie, suferință, deschidere ecumenică și activitate intelectuală

(Pr. prof. dr. Radu Bordeianu) 269

From human to superhuman and thence to metahuman. The development of machines, the spirit of technology and the persecution of the human body. The new dialogue between theology and science

Prof. univ. dr. Chrysostomos Stamoulis 277

Ascetica și mistica Sfântului Dumitru Stăniloae și dumnezeiasca Euharistie

(Prof. dr. Marius Portaru) 288

Conferința inaugurală II: Stăniloae the Palamite – The Recovery of Palamas’ Hesychast Teaching by Dumitru Stăniloae and its Role in his Theological Outlook

(Arhid. prof. dr. Norman Russell) 299

V. Teologie și viață

Luminând adâncurile: notele de subsol ale traducerilor Sfântului Preot Mărturisitor Dumitru Stăniloae în cadrul colecției <i>Părinți și Scriitori Bisericești</i> (Lect. univ. dr. Alexandru Prelipcean)	323
Theognosia, „Forma Bisericii” și „Sobornicitatea deschisă” – teme de referință pentru dezvoltarea teologică în Tradiție. Viziunea Sfântului Preot Mărturisitor Dumitru Stăniloae (Pr. conf. univ. dr. Nicolae Moșoiu)	345

VI. Teologie și viață

Sfântul Preot Mărturisitor Dumitru Stăniloae – teologul comuniunii și cunoașterii lui Dumnezeu (Pr. lect. univ. dr. Ilche Micevski-Ignat)	387
A fi sau a nu fi (singur) în lume. Repere ale unei raportări critice a Părintelui Stăniloae la câteva concepte heideggeriene (Conf. univ. dr. Cristian Moisuc)	407

VII. Creșterea persoanei într-o Persoană

Transparența – taina creșterii persoanei într-o Persoană în viziunea Părintelui Dumitru Stăniloae (Prof. dr. Georgiana Huian)	423
La persona alla scuola della Persona di Cristo: umiltà e comunione (Pr. prof. dr. Sabino Chialà)	439
Are o etică Dumitru Stăniloae? Un răspuns social-teologic (Lect. univ. dr. Andreea Cosmina Preda, Pr. conf. univ. dr. Radu Preda)	450

VIII. Creșterea persoanei într-o Persoană

Trepte și conținuturi în viața spirituală la Sfântul Părinte Dumitru Stăniloae. Surse, argumentare și interpretare (Preasfințitul Benedict, Episcopul Sălajului)	495
Părintele Dumitru Stăniloae și filosofia (Conf. univ. dr. Florin Crîșmăreanu)	512

Concluziile simpozionului

(Pr. conf. univ. dr. Paul-Cezar Hârlăoanu, Dumitru Horia Ionescu) 523

Bibliografie selectivă 529

Index 543

ARGUMENT EDITORIAL

Simpozionul Internațional „Dumitru Stăniloae”, ediția a XII-a, a avut loc la Iași între 14 și 16 mai 2025, fiind dedicat într-un mod cu totul special, Părintelui Profesor Dumitru Stăniloae (1903-1993), în anul canonizării sale. În mod tradițional, acest eveniment care se dorește a fi academic și teologic, în același timp, are în centru gândirea, opera, personalitatea celui care a fost numit *Teologul*, iar volumul de față prezintă *Acta* acestui simpozion.

De altfel, toate edițiile precedente, aprofundând teme diferite, au gravitat în jurul unei sesiuni dedicate Sfântului Preot Mărturisitor Dumitru Stăniloae. O retrospectivă pentru acest moment solemn, în care este celebrat ocrotitorul Facultății noastre, ar putea fi, astfel, prezentată, conform <https://www.simpozionstaniloae.ro/> – ediția a XI-a (15-17 mai 2024): „«Binecuvântat este cel ce vine întru numele Domnului». Cuvânt-Comunicare-Terapie”; ediția a X-a, 10-12 mai 2023: „«Quo vadis?» Interogații actuale privind vârstele vieții spirituale”; ediția a IX-a, 11-13 mai 2022: „«Nu este bine să fie omul singur». Pandemie-Izolare-Isihie”; ediția a VIII-a, 11-14 mai 2021: „Ortodoxie și modernitate”; ediția a VII-a, 15-17 mai 2019: „Creștinismul în post-comunism (1989-2019). Tranziție-Terapie-Tendențe”; ediția a VI-a, 9-11 mai 2018: „Local și universal în Ortodoxia românească. Credință-Unitate-Identitate”; ediția a V-a, 3-6 mai 2017: „Martiriu și memorie din România comunistă”; ediția a IV-a, 12-14 mai 2016: „Teologie și pedagogie. Identitate specifică și responsabilitate comună în actul educației”; ediția a III-a, 15-17 mai 2015: „Teologia academică și responsabilitatea ei în misiunea Bisericii”; ediția a II-a, 15-17 mai 2014: „Comuniune euharistică și trăire filocalică”; ediția I, 23-25 mai 2013: „Laicii și misiunea creștină: realitate istorică, vocație personală, necesitate eclezială”.

Editura Doxologia a consacrat seria *Symposium*, din colecția „Dumitru Stăniloae” pentru volumul Simpozionului Internațional „Dumitru Stăniloae”, care, din acest an, este indexat în CEEOL – Central and Eastern European Online Library –, <https://www.ceeol.com/search/book-detail?id=1397845>. O altă noutate pe care dorim să o evidențiem cu mare bucurie este cuprinderea în paginile acestui volum a unui studiu al Părintelui Dumitru Stăniloae. Textul ales, cu acordul Domnului Dumitru Horia Ionescu, este studiul: „Sublimitatea preoției și îndatoririle preotului”, publicat în *Mitropolia Olteniei*, IX (1957), nr. 5-6,

pp. 298-312. Ar mai trebui să precizăm că, în contextul ediției a XII-a a simpozionului, a avut loc, în Aula Magna a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, acordarea titlului de *Doctor Honoris Causa* PC Preot John Behr, profesor în cadrul *School of Divinity, History and Philosophy* de la Universitatea din Aberdeen, Marea Britanie, și care a susținut prelegerea „The Play of the Word”.

*

Descrierea acestui „șantier” general a fost sintetizată de Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Teofan la deschiderea solemnă a acestei ediții a simpozionului: „Din mărturisirea predată și împărtășită nouă de Sfântul Părinte Dumitru Stăniloae putem distinge și sesiza câteva realități importante ale vieții creștine, în general, și, implicit, ale vieții sale de preot, teolog și slujitor sfânt al Bisericii lui Hristos. Aceste realități izvorâte din cuvântul deja prezentat sunt: căutarea, în al doilea rând, rugăciunea, apoi iubirea și, în cele din urmă, comuniunea. Viața creștină este căutare continuă și lucrarea de aflare a lui Dumnezeu. Nu întotdeauna această lucrare se realizează și se împlinește în sensul ei ultim și cel mai profund. Căutarea, pe lângă jertfă și lepădare de sine presupune uneori căderi, desigur ridicări, oaze de bucurie și stări de profundă neliniște. Căutarea implică oameni, cărți, idei, simboluri. Din cele afirmate de Sfântul Dumitru Stăniloae, căutarea se împlinește ultim ca întâlnire și unire cu Dumnezeu, iar reușita acestui deziderat ține de rugăciune. Astfel, rugăciunea este întâlnire reală, este revelație și împărtășire de viața dumnezeiască. Dumnezeu, de vreme ce ajungem să-L înțelegem, cât poate omul să-L înțeleagă pe Dumnezeu în urma căutării lui, ne vorbește prin cuvinte ale vieții veșnice și ale iubirii dumnezeiești. Și, vorbindu-ne, ne cuprinde cu putere, ne întărește, ne luminează mințile și ne împărtășește iubirea Sa cea nesfârșită”.

Acestă viziune constituie un real ferment, de aprofundare a învățăturii de credință, și care, cu smerenie, animă atât pe organizatorii simpozionului nostru, dar și întreg corpul profesoral al Facultății de Teologie de la Iași. Efortul este mai larg și cuprinde disciplinele teologice care se deschid spre această perspectivă integratoare, teologică, științifică și filocalică totodată, în care prezența ideilor, a gândurilor Părintelui Dumitru Stăniloae aduce aerul înălțimilor atinse doar de experiența teologică autentică.

*

O radiografie a ediției a XII-a trebuie să cuprindă dezbaterea publică cu tema: „Mai este nevoie de teologie astăzi?” (Pr. Bogdan Tătaru-Cazaban, Cătălin-Valentin Raiu, Pr. Nicolae Dima), precum și conferința inaugurală, „Părintele Dumitru Stăniloae, unul dintre Sfinții Părinți”, prezentată de Fr. John Behr. O noutate a ediției este conferința din a doua zi a simpozionului, „Stăniloae the Palamite

– The Recovery of Palamas' Hesychast Teaching by Dumitru Stăniloae and its Role in his Theological Outlook", susținută de Arhid. prof. dr. Norman Russell.

Secțiunile și sesiunile au așezat față în față mărturiile celor care l-au cunoscut personal pe Părintele Profesor Dumitru Stăniloae cu cei care l-au descoperit din scrierile sale: „Amintiri cu Sfântul Părinte Mărturisitor Dumitru Teologul” (Pr. conf. univ. dr. Gheorghe Holbea), „Despre credință” (Horia Dumitru Ionescu), „Amintiri vii din viața și activitatea teologică a Sfântului Preot Mărturisitor Dumitru Stăniloae” (Prof. univ. dr. Vasile Cristescu); „Părintele Dumitru Stăniloae și traducerea Filocaliei grecești – între mărturisire și opresiune” (Pr. lect. univ. dr. Răzvan Perșa), „Dumitru Stăniloae și epoca sa” (Dr. Adrian Nicolae Petcu), „Frumusețea Sfântului Dumitru Teologul” (Dr. Costion Nicolescu, 1946–2025); „Sfântul Preot Mărturisitor Dumitru Stăniloae sau despre teologia cea îndumnezeitoare” (Pr. prof. univ. dr. Ioan C. Teșu), „Mission as Deification in Orthodoxy and the Rebuilding of Plausibility Structures Today. Perspectives from the Theology of Fr. Dumitru Stăniloae for the Mission of the Orthodox Church in the West” (Pr. dr. Dragoș Herescu), „Pledoarie pentru atenție. Reflecții filocalice contextuale” (Pr. lect. univ. dr. Cristian-Alexandru Barnea); „Sf. Pr. Dumitru Stăniloae: Sfințenie în familie, suferință, deschidere ecumenică și activitate intelectuală” (Pr. prof. dr. Radu Bordeianu), „From human to super-human and thence to metahuman. The development of machines, the spirit of technology and the persecution of the human body. The new dialogue between theology and science” (Prof. univ. dr. Chrysostomos Stamoulis, 1964–2025), „Ascetica și mistica Sfântului Dumitru Stăniloae și dumnezeiasca Euharistie” (Prof. dr. Marius Portaru); „Luminând adâncurile: notele de subsol ale traducerilor Sfântului Preot Mărturisitor Dumitru Stăniloae în cadrul colecției Părinți și Scriitori Bisericești” (Lect. univ. dr. Alexandru Prelipcean), „Theognosia, «Forma Bisericii» și «Sobornicitatea deschisă» – teme de referință pentru dezvoltarea teologică în Tradiție. Viziunea Sfântului Preot Mărturisitor Dumitru Stăniloae” (Pr. conf. univ. dr. Nicolae Moșoiu); „Sfântul Preot Mărturisitor Dumitru Stăniloae – teologul comuniunii și cunoașterii lui Dumnezeu” (Pr. lect. univ. dr. Ilche Micevski-Ignat), „A fi sau a nu fi (singur) în lume. Repere ale unei raportări critice a Părintelui Stăniloae la câteva concepte heideggeriene” (Conf. univ. dr. Cristian Moisuc), „Eclesiologia ortodoxă în actualitate – provocări, oportunități, perspective. Experiența și moștenirea Sfântului Dumitru Stăniloae” (Arhim. conf. univ. dr. Nathanael Neacșu); „Transparența – taina creșterii persoanei într-o Persoană în viziunea Părintelui Dumitru Stăniloae” (Prof. dr. Georgiana Huian), „La persona alla scuola della Persona di Cristo: umiltà e comunione” (Pr. prof. dr. Sabino Chialà), „Are o etică Dumitru Stăniloae? Un răspuns social-teologic” (Lect. univ. dr. Andreea Cosmina Preda, Pr. conf. univ. dr. Radu Preda); „Trepte și conținuturi

în viața spirituală la Sfântul Părinte Dumitru Stăniloae. Surse, argumentare și interpretare” (*Preasfințitul Benedict, Episcopul Sălajului*), „Părintele Dumitru Stăniloae și filosofia” (*Conf. univ. dr. Florin Crîșmăreanu*).

Suntem recunoscători tuturor celor care, din țară și din străinătate, au participat la ediția a XII-a în care a fost omagiat ocrotitorul simpozionului și al Facultății noastre.

În aceeași măsură, aducem ales prinos de mulțumire Înaltpreasfințitului Părinte Teofan, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, pentru care Facultatea de Teologie din Iași este o preocupare de fiecare zi. Gratițudinea noastră se îndreaptă și către ostenitorii Editurii Doxologia, către toți partenerii noștri instituționali a căror colaborare ne onorează. Nu în cele din urmă, mulțumim colegilor noștri profesori, studenților de la Iași, precum și celor de la extensia din Chișinău, tuturor celor care ne-au inspirat, ne-au susținut, simțind din inima lor că niciun efort nu este îndeajuns pentru a tinde spre împlinirea cuvântului descoperit de Dumnezeu Sfântului Preot Mărturisitor Dumitru Stăniloae: „Îndrăznește să înțelegi că te iubesc!”.

Editorii